

7.1 Een nieuwe tijd

Aan de Waag van Amsterdam was te zien dat de klassieke cultuur in de 16e eeuw in de mode was. Deze paragraaf gaat over de vraag: hoe kwam de Grieks-Romeinse cultuur weer in de belangstelling?

Mens- en wereldbeeld

In 1508 maakte de schilder Rafaël in het paleis van de paus in Rome een grote wandschildering met de titel 'De school van Athene' (bron 6). Daarop zie je de filosofen Plato en Aristoteles, omringd door oud-Griekse geleerden in een groot klassiek gebouw. Het schilderij laat goed zien dat er in de Europese cultuur een nieuwe tijd was aangebroken.

In de 15e eeuw was in Italië een nieuwe belangstelling ontstaan voor de klassieke cultuur. Deze herboren interesse werd **Renaissance** (wedergeboorte) genoemd. Geleerden verzamelden, vertaalden en bestudeerden antieke Griekse boeken, zoals van Plato. Zij gingen meer aandacht besteden aan de mens en de wereld en noemden zich humanisten (van humanum, het Latijn voor menselijk).

Het mens- en wereldbeeld van het **humanisme** was heel anders dan in de Middeleeuwen, toen christenen geloofden dat het leven volledig door God werd bepaald. De humanisten geloofden wel in God, maar ze vonden dat mensen veel zelf in hun leven konden bereiken. In de Europese geneeskunde bijvoorbeeld kwam door de bestudering van Griekse en Arabische geschriften een meer wetenschappelijke aanpak tot ontwikkeling, waardoor ziektes beter werden bestreden.

De periode in de geschiedenis vanaf de Renaissance (omstreeks 1500) tot omstreeks 1800 wordt de **Vroegmoderne Tijd** genoemd. Deze wordt gevolgd door de Moderne Tijd (omstreeks 1800 tot heden).

Renaissancekunst

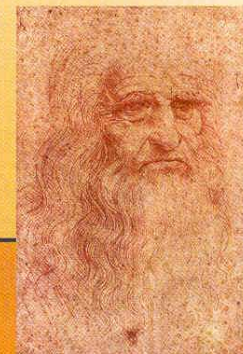
Het humanisme was begonnen in Florence. In deze grootste en rijkste handelsstad van Noord-Italië vonden ook belangrijke ontwikkelingen in de kunst plaats. Kunstenaars wilden de mens en de wereld meer weergeven zoals deze er in werkelijkheid uitzagen. Ze onderzochten de natuur en vonden manieren om de wereld ruimtelijk weer te geven, met perspectief. Schilders en beeldhouwers bestudeerden antieke Griekse en Romeinse beelden en gingen in navolging hiervan mannen en vrouwen naakt afbeelden. Architecten gebruikten resten van klassieke gebouwen als voorbeeld en namen daarvan vormen over, zoals ronde bogen en pilasters (platte zuilen).

In de 16e eeuw werd het humanisme en de renaissancekunst in heel Europa verspreid. Een beroemde humanist was de Rotterdammer Erasmus. De Amsterdamse Waag uit 1565 is een mooi voorbeeld van Nederlandse renaissancekunst.

Van ambachtsman tot kunstenaar

De Kerk speelde een belangrijk rol in de Renaissance. Volgens de geestelijkheid was de klassieke cultuur niet in strijd met het christendom; de Griekse filosofen werden gezien als voorlopers van christelijke geleerden.

In de 16e eeuw waren er veel rijke edelen, burgers en hoge geestelijken die schilderijen, beeldhouwwerken en

BRON 5

Leonardo da Vinci

Kunstenaar of ingenieur, schilder of beeldhouwer, anatoom of natuurkundige? Leonardo da Vinci (1452-1519) was het allemaal: een universeel mens. Als jongen volgde hij in Florence een opleiding in een schilderswerkplaats, waardoor hij kennismakte met het humanisme en de renaissancekunst. Leonardo onderzocht van alles. In een van zijn vele aantekenboeken schreef hij: 'Kennis is het natuurlijke verlangen van goede mensen.' Hij bestudeerde de werking van het menselijk lichaam door 's nachts in een ziekenhuis lijken

open te snijden. Anatomie was iets nieuws in die tijd. Leonardo paste zijn kennis van de natuur toe in zijn schilderijen, zoals de Mona Lisa met de geheimzinnige glimlach (bron 34). Door de vloeiende overgangen tussen licht en schaduw op haar gezicht lijkt het alsof het portret leeft. Leonardo deed geniale uitvindingen, zoals forten, oorlogsmachines, duikboten en een helikopter. De meeste van zijn ideeën bleven echter beperkt tot een ontwerp op papier.